

Valentīns Tombergs
CIEŠANAS KĀ SAGATAVOŠANĀS ĒTERISKAI REDZEI

"Priecīgi pārdzīvojumi ir likteņa dāvanas, kuru vērtība ir redzama tagadnē. Turpretī ciešanas ir atziņu avots, kuru nozīme atklāsies nākotnē".

(Rūdolfs Šteiners)

Piedāvātajā rakstā tiek izklāstīta atbilde uz jautājumu, kā cilvēka liktenis var novest viņu pie ēteriskās redzes pamošanās.

Kā atsevišķa cilvēka, tā arī visas cilvēces attīstība norisinās tādējādi, ka jaunas spējas tiek attīstītas uz veco rēķina. Pirms parādās kāda jauna spēja, kāda no vecajām tiek nosprostota, aizturēta. Tā, piemēram, cilvēks iemācījās runāt pateicoties tam, ka viena daļa kustībai pielietoto spēku šajā savā izpausmē tika aizkavēti un tādēļ bija spiesti meklēt sev citu izpausmes kanālu. Tā ir radusies runa, kas nav nekas cits kā kustība, kas kļuvusi iekšēja. Valoda kā tāda ir iekšēja kustība, iekšējs žests. Tātad, pateicoties tam, ka ārējā kustība ir "apklususi", radās runa kā iekšēja kustība. Tā ir kustībai atņemto spēku dzīve kādā augstākā pakāpē. Tā ir dzimusi no klusēšanas.

Šis attīstības faktors vienmēr tika izmantots – gan lietderīgi, gan nelietderīgi. Tā kādreiz gan Eiropā, gan Āzijā bija – un ir vēl šodien – cilvēki un cilvēku grupas, kuri grib attīstīt augstākas spējas, aizsprostojot zemākās. Piemēram, pastāv īpaša askēzes forma, kas tiek praktizēta tādējādi, ka cilvēks brīvprātīgi atsakās no kustības, gadiem ilgi paliekot stāvam uz staba vai uz akmens ar mērķi sasniegt kustības spēku metamorfozi, pārvēršanos par augstākiem spēkiem. Līdzīgi tam brīvprātīga klusēšana ir metode, ar kuru zemākie spēki tiek pārveidoti augstākajos. Tā, piemēram, Mahatma Gandijs domā, ka nevarētu tikt galā ar prasībām, kuras viņam uzstāda "viņa dharma", ja regulāri reizi nedēļā neieturētu klusuma dienu. Apspiežot runas spēkus, viņš grib panākt savu izziņas spēku kāpinājumu.

Bet šī prakse ir saistīta ar noteiktām negatīvām parādībām, proti, zināmos apstākļos kāda spēka apspiešana var izraisīt nevis cita paaugstināšanu, bet gan noslīdēšanu zemākā līmenī. Citiem vārdiem, kāda spēka aizsprostošana var kļūt par iemeslu zemāka spēka stiprināšanai. Var notikt metamorfoze uz leju. Tā, piemēram, runas spēku aizsprostošana var novest pie tā, ka stipri aktivizēsies spēki, kas tiek izdzīvoti locekļu un vielmaiņas sistēmā, tā vietā, lai aktivizētos galvas izziņas spēks. Ja turklāt cilvēka kaislības nav pietiekami attīrītas, tad notiek arī šo netīro kaislību aktivizēšanās. Tātad augstāko dvēseles izziņas spēku vietā var tikt stiprināti tieši instinkti un kaislības. Var panākt pretējo tam, ko gribēja panākt.

Šis pretējais efekts notiek vienmēr, kad netiek izpildīts viens noteikums. Tas ir noteikums, kas izriet no fakta, ka mazu liesmu vējš nodzēš, bet liela, pateicoties tam pašam vējam, uzliesmo vēl gaišāk. Tā arī cilvēka dvēseles spēki: tikai noteikta augstākas aktivitātes pakāpe nodrošina kāda zemāka spēka metamorfozi augstākajā, aizsprostojot šī zemākā spēka izpausmi.

Tas ir tas pats garīgi dvēseliskas dzīves fenomens, uz kuru norāda evaņģēlija vārdi, ka "tiem, kam ir, tiks dots, bet tiem, kam nav, arī pēdējais tiks atņemts". Citiem vārdiem, tiem, kuri ir attīstījuši stipru iekšēju aktivitāti, šī aktivitāte pieaugs un paaugstināsies, kad nākotnē ļaus sevi manīt varenie šķēršļi, kas neizbēgami nostāsies cilvēka ceļā; turpretī tiem, kuri var uzrādīt tikai vāju iekšēju aktivitāti, arī tā tiks atņemta – tā tiks izdzēsta tai ziņā, ka pārstās darboties tajā līmenī, kādā tā ir darbojusies, bet pārveidosies zemākā aktivitātes veidā. Tādēļ Apokalipse, atritinot varenās pasaules krīzes jeb t.s. "Pastarās tiesas" ainas, runā par divām cilvēcēm: par cilvēci ar "Jēra Tēva zīmi" uz pieres un par cilvēci ar "zvēra zīmi" uz pieres. Šī otrā cilvēce nav vienkārši bez "Jēra zīmes", bet gan tā ir cilvēce ar citu zīmi, proti, ar "zvēra zīmi". Tas tā ir tādēļ, ka pasaules krīze paveic, no vienas puses, dvēseles spēku kāpinājumu pāri Zemes cilvēces līmenim, bet, no otras puses, šo spēku pārveidošanu dzīvnieciskos spēkos, kas darbojas zem cilvēciskuma līmeņa. Tātad šis dubultās metamorfozes fakts attiecas – kā to parādīja iepriekš minētie piemēri, gan uz atsevišķu cilvēku, gan uz visu cilvēci kopumā. Ja mēs to aplūkosim tikai attiecībā uz cilvēces attīstību, uz vēsturi, proti, pilnīgu vēsturi, kā to attēlo Rūdolfs Šteiners, tad mēs redzēsim, ka "krīzes" Apokalipses ziņā bija notikušas arī pagātnē. Tā pēc garazinātnes ziņojumiem sensenos laikos tika piedzīvota varena krīze, kuras rezultātā, no vienas puses, radās ar Es apdāvinātā cilvēce, bet, no otras puses, dzīvnieku valstība. Cilvēcei šī krīze nozīmēja pacelšanos, jo līdz ar to cilvēkā izveidojās pašapziņas

organizācija, bet dzīvnieku pasaulei tā nozīmēja noslīdēšanu zemākā pakāpē. Cik augstāk salīdzinājumā ar saviem priekštečiem ir pacēlusies cilvēce, tikpat zemāk noslīdēja tās būtnes, kuras šīs noslīdēšanas rezultātā kļuva par dzīvnieku valstības iemītniekiem. Dzīvnieku valstībā mums ir darīšana ar varenās metamorfozes lejupejas sekām. Tas notika Lemūrijas attīstības periodā. Taču arī par tādām gluži cilvēciskām spējām kā brīva pašapziņa mums jābūt pateicīgiem tai pašai krīzei. Tikai cilvēcē tā ir izraisījusi augšup vērstu metamorfozi.

Tāpat kā Lemūrijas krīze izraisīja sadalīšanos divās valstībās, tā arī pašlaik cilvēcei stāv priekšā tikpat varena "krīze", kas ierosinās kādas jaunas valstības atdalīšanos no nākotnes cilvēces. Tāda ir iepriekšminēto apokaliptisko tēlu nozīme.

Bez varenām vispārcilvēciskām krīzēm notiek arī mazākas; tās ir it kā lielo krīžu vēstneses. Tās var notikt arī atsevišķa cilvēka dzīvē, bet arī tad tām piemīt tā pati likumsakarība, kas izpaužas tādējādi, ka ar kāda noteikta spēka aizsprostošanu tiek panākta tā pārveidošana kādā citā spēkā. Ja, piemēram, ar galvaskausa kauliem netiktu aizkavēta mūsu smadzeņu ārējā kustība, ja tās nebūtu ieslodzītas galvaskausa cietumā, tad tās nebūtu spējīgas būt par iekšējas kustības, par domāšanas orgānu. Kamēr ārējo kustību ziņā tās tika sasaistītas, citā ziņā tajās atraisījās iekšējās kustības spēja. Līdzīgi ir ar cilvēka dvēseles dzīvi. Dvēseles spēku padarīšana par iekšējiem spēkiem arī notiek aizsprostošanas ceļā. Tieši tādēļ ciešanas ir liels cilvēces audzinātājs. Pirms parādās kāda jauna spēja – ja tā izveidojas dabiskas attīstības ceļā –, jāpārdzīvo atbilstošs ciešanu daudzums. Apokalipse norāda uz šo attīstības pamatfaktoru, runājot, ka tā cilvēces daļa, kas nes uz pieres "Jēra Tēva zīmi", sastāv no mocekļiem. Par šo cilvēces daļu ir teikts: "Tie ir tie, kuri izgājuši cauri lielām ciešanām" (Apok. 8; 14). Ciešanas viņus ir pacēlušas. Pateicoties ciešanām, viņi varējuši attīstīt sevi spēkus, kas deva viņiem iespēju "stāvēt Troņa tuvumā". Pateicoties tam, ka viņiem bija jāizcieš "šīs pasaules naids", viņos radās liels spēks, kas tika apzīmēts kā "stāvēšana Troņa tuvumā".

Pats par sevi saprotams, ka ciešanām piemīt šāda nozīme tikai tādā mērā, kādā runa ir par "dabisko attīstību", t.i., attīstību, kas norisinās likteņa kontekstā. Ja turpretī ciešanu sfērā iejaucas cilvēciskie nodomi, tad tas var novest pie vislielākās nelaiemes. Tas ir ceļš, kas ir jāatstāj likteņa ziņā. Ciešanas nedrīkst sagādāt ar nolūku, tai pat laikā likteņa sagādāto ciešanu izpratne ir kaut kas tāds, kas var ne vien sniegt mierinājumu, bet arī atkal iztaisnot jau salauztās dvēseles.

Šī atziņa var sniegt mierinājumu arī tiem cilvēkiem, kuriem sirds asiņo, redzot tās briesmīgās ciešanas, kas pašlaik plosa Vidus- un Austrumeiropas cilvēci, un kuri jautā pēc to jēgas. Šīm ciešanām piemīt viena noteikta īpašība, proti, tās aizsprosto visu cilvēka dvēseles spirituālo dzīvi. Viduseiropā tas notiek tādējādi, ka cilvēki tiek padarīti par saimniecisko attiecību vergiem – ar saimniecisku paverdzināšanu tiek bloķēta gara dzīve; cilvēki ir spiesti vērst visu savu uzmanību, visas tieksmes vienīgi uz to, lai tiktu galā ar saimnieciskām problēmām. Austrumeiropā tas notiek ne tikai caur saimniecisku paverdzināšanu, bet arī caur tiešu jebkādas brīvās gara dzīves formas apspiešanu.

Bet kas līdz ar to notiek? Tāpat kā vējš nopūš vāju liesmu un stiprina lielu, tā arī, pateicoties Eiropas spirituālās dzīves nobloķēšanai, no vienas puses, patiešām izzūd tā pasīvā, tradicionālā spiritualitāte, kas līdz pat pēdējiem laikiem dzīvoja dvēselēs, bet, no otras puses, – mazākam cilvēku skaitam – tika sagatavota jaunas spiritualitātes pamošanās. Kā izskatās pirmais process, ir pietiekami labi zināms visai pasaulei; bet kā notiek otrs, dziļākais process, par to atklātībā netiek runāts gandrīz nemaz. Un tomēr tas notiek. Tas izpaužas, pirmām kārtām, tādējādi, ka dvēselē izplatās tukšuma sajūta attiecībā uz visu to, ko dzīve var piedāvāt, ko tā prasa no cilvēka un kam nav nekāda garīga satura. Tad šajā tukšumā saceljas ārkārtīgi spēcīgas ilgas pēc gara. Šīs ilgas liek cilvēkam pievērsties citiem cilvēkiem. Tās kļūst dvēselē par neizsakāmu bada un slāpju sajūtu "pēc Cilvēka" istajā šī vārda nozīmē. Tad par vienīgo dvēseles dzīves nervu kļūst nepieciešamība mīlestības pasaulē atrast to, kas varētu piepildīt šo drausmīgo iekšējo tukšumu, kas vienīgais varētu remdināt ilgas pēc gara dzīves. Uz šī pamata attīstās pašizliedzīga interese par Citu, kas nepieciešams sirdsapziņas paplašināšanai. Cilvēks, kurš ir sajutis sevi tukšu, vairs nevar būt apmierināts ar paša spēkiem vien. Viņa intereses spēks atraisās no paša personas un pievērsās līdzcilvēkiem.

Pateicoties ilgām pēc gara pārdzīvojuma, notiek vēl kaut kas cits. Sāpes, kas piepilda dvēseli, var izraisīt noteiktu – pusapzinātu – dvēseles spēku sasprindzinājumu, kas ir līdzīgi atmiņas spēkiem, tikai šai gadījumā saspringst visa dvēsele, viss cilvēks, lai it kā "atcerētos", bet nevis kaut ko konkrētu, bet gan, lai vispār sasniegtu noteiktu dvēseles stāvokli. Šāda pastāvīga dziļo atmiņas spēku sasprindzināšana var

novest pie apziņas atbrīvošanas no ķermeņa. Tad apziņa var pārdzīvot sevi dzīvības miesā un šajā pārdzīvojumā ieraudzīt to, kas var remdināt viņas slāpes pēc gara dzīves.

Pateicoties dvēseles spirituālās dzīves bloķēšanai, var notikt dvēseles pacelšanās pie pārdzīvojuma ēteriskajā jomā. Pārdzīvojot ciešanas, viņā attīstās jauna, augstāka spēja. Ciešanas, kas mūsdienās ir uzliktas pēc gara slāpstošām tautām, ir ceļš, kurā tiek attīstīta jauna spēja, proti, dvēseles spēja pārdzīvot sevi dzīvības miesā fiziskās miesas vietā. Un šis pārdzīvojums atgriezīs cilvēcei apziņu par augstas morāles nozīmi. Cilvēki paši pieredzēs to, kas tradicionālajos atstāstījumos kļuva arvien bālāks un draudēja galu galā pavisam izzust no apziņas.

Valentin Tomberg "Das Leiden als Vorbereitung zum ätherischen Schauen", Achamothe-Verlag.